

TRIBUNA

REVISTA POLITICA ȘI CULTURALA

—*—
APARE SAPTAMANAL SUB INGRIJIREA UNUI COMITET
—*—

CUPRINSUL :

- Gh. Pădure Cu prilejul bătailor cu flori.
V. C. O. Un glas de dincolo.
I. U. Soricu Unu cu „distanție“.
Cântece populare din război.
Cronicar Italienii și Ardealul.
Gh. Un ardelean despre chestiunea țărănească
din România.
I. G. Patriotism și negustorie.

CRONICA :

Politică: Pro Italia: On s'amusc. Przemysl. Cei din urmă vor fi cei dintâi.

Din mișcarea culturală: Un poet fără noroc. Tinerimea română.

—*—
BUCUREȘTI

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA „LIBRĂRIA STĂNCIULESCU“

Bulevardul Elisabeta No. 5

PREȚUL 20 BANI

COLABORATORI :

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Bucşan, D. N. Ciotori,
Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moţa, Em. Panaitescu,
Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr.
O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SAPTĂMÂNALĂ

CU PRILEJUL BĂTĂILOR CU FLORI

Regele Xerxe al Persiei își pusese un rob care în fiecare zi, la ora mesii, trebuia să-i strige:

— *Doamne, nu uita pe atenieni!*

Regele Xerxe a fost probabil un nebun. El a fost acela care a pus să se bată cu bice apele Helespontului, pentru că marea îndrăsuise să înghită flota puternicului Rege. El a poruncit ca apa rebelă să fie încătușată cu lanțuri, scufundate în fundul mării.

Dar, totuși, ce superbă e vorba aceasta: luj

— *Doamne, nu uita pe atenieni.*

În mijlocul dulcii beții de lene orientală, la masa încărcată cu bunătăți alese, cuvântul acesta, sever, tăios, era o izbire bruscă, o rechemare la asprimea realității, a datoriei ce Regele singur își pusese: zdrobirea, îngenuncherea acestui popor atenian, liber și recalitrant. El era glasul auster al conștiinței veghetoare care alungă, iarăș și iarăș, ispita plăcerii și a uitării.

Dar, pentru ce ne rechemăm astăzi amintirea anticului Rege? Xerxe, e drept, a murit de mult. Nu mai trăim azi în Persia orientului, ci în România occidentului. Ce progres, câtă bogăție și cultură! Străzile sunt pline de lume aleasă, îmbrăcată după ultima modă. Vitrinele sunt pline cu o mie de lucruri mari și mici, minunate produse ale civilizației. Dantelele își desfășură arta subtilă și complexă, pantofii de catifea evocă pasul discret, trezitor de fiori, pe covorul gros al unui interior de lux.

Mătăsuri, bibelouri, mobile în stil modern și sute de dovezi ale unui lux bogat, al unui progres matur, încărcat, defilează pe dinaintea ochilor.

Și trotuarul! Ce femei! Ce toalete! Priviți trăsurile, automobilele! Mergeți la șosea și veți avea impresia convingătoare a unui popor bogat, cult, rafinat și fericit. Eri a fost o mare paradă militară, un mic oraș improvizat, de scânduri, s'a ridicat din pământ fără de veste. Azi e bătaie cu flori. Trăsuri frumoase defilează, încărcate, cu femei minunate, cu fete zâmbitoare, împrăștiind pretutindeni zimbete de fericire, de făgăduială, de plăcere. Profuziunea asta de flori, de forme diafane, de veselie, de culori rafinate îți dă o senzație de vis, de basm care te fură și te adoarme.

Numai când te întorci seara acasă, cu capul amețit de beția culorilor, a mirosurilor și a formelor, îți cade în mână un ziar, o ediție specială care te trezește la realitate:

— „*Italia a declarat război Austriei*“, citești și te dezmeticești.

Atunci te surprinzi ca asupra unui păcat, asupra unei crime. Ai uitat de război, de Italia, de Austria și Transilvania, de toată frământarea asta războinică. Unde ești Rege Xerxe cu sclavul tău care să ne strige :

— Doamne nu uită pe atenieni.

Unde e sclavul care să ne strige și nouă în mijlocul acestei beții de lux, de fericire imorală, de desfrâu și rafinement :

— *Nu uitați pe cei ce azi mor cu gândul la voi!*

Treizeci-patruzeci de ani s'a trăit în țara asta așa, în nepăsarea grozavă, ucigătoare, pentru nevoile mari, apropiate și depărtate ale acestui neam. Treizeci-patruzeci de ani nu s'a știut decât de lux, de flori, de toalete și de capiștea acestor lucruri, de șoseaua Kisseleff. Uriășe nevoi, interne și externe, cereau îngrijirea, cereau studiul și frământarea tuturilor creierilor, încordarea tuturor voințelor și forțelor, cereau o atmosferă de seriozitate și conștiință, de hărnicie tăcută, sfântă, de pregătire înfrigurată, ne bună. Și în locul lor ce am văzut? Nepăsarea, indiferența ușurătății frivole, absoluta dezorientare și dulcele *far niente* oriental.

În timpul acesta, vecinii, toți vecinii lucrau. Bulgarii cuceriră sufletește Macedonia. Din nimic, din noaptea grecizării, cu ziare bulgărești, scrise la început grecește pen-

tru bulgarii grecomani, ei au creiat în treizeci de ani mișcarea bulgărească, cu sute de școli, cu organizații naționale, cu bande și incursiuni cu sute și mii de vieți sacrificate. Toată viața publică și socială a noului stat era străbătută de un singur gând, de un singur scop: Macedonia. Problema asta a stăpânit toată lumea lor sufletească. *Din șaizeci și opt de miniștrii bulgari, mai mult de jumătate au fost originari din Macedonia.*

Politicianismul Greciei nu a împiedicat-o să se gândească mereu la problema națională. Slabă și zdruncinată, ea a încercat totuș războiul dela 1897 și înfrângerea a fost rodnică. *Au fost timpuri când aproape a treia parte din bugetul atât de sărac al țării, se întrebuițea pentru alimentarea vieții grecești din afară de Regat!* Și priviți ce schimbări mari au adus anii de stăpânire ai lui Venizelos și succesul din 1912—1913. Poporul grecesc a crescut și crește odată cu problemele sale. Cei ce au fost în Grecia, spun că în loc de a-l face mai ușuratic, succesele din urmă au făcut poporul grecesc mai serios. Se cunosc primejdiile viitorului și se fac cele mai neînchipuite sforțări pentru întâmpinarea lor. Armata e îngrijită și desvoltată: „măslinariii“ s'au făcut evzoni.

Să mai vorbim de sârbi, de unguri, de ruși? Propaganda sârbească din Bosnia e prea cunoscută. Se știe prea bine cum în 1908—1909, după anexarea Bosniei, un vaiet de durere nebună a mistuit poporul sârbesc întreg; se cunoaște mișcarea, *alimentată din Regat*, care a dus la fapta dela Serajevo, greșită și explicabilă.

Să nu mai vorbim nici de opera de maghiarizare a Ungariei, concepută de unguri după un plan vast, grandios, cu calculi de zeci de ani, de o sută de ani, urmăriți cu tenacitate din generație în generație. Și rușii chiar, zbučiu-mați de fiorul revoluției interne, au găsit timpul de a organiza congrese slave, de a creia o mișcare rusofilă în Galiția, cu școli, cu internate-pepiniere de propagandă, cu ziare, cu deputați rusofili în Reichsrat, cu procese religioase în Maramureș. Un amănunt: dacă astăzi Cernăuțul ni se contestă, e pentru că el a fost sediul de acțiune al fraților Gherovski, și prin acest fapt, a ajuns, după concepția rusească

pământ rusesc incontestabil. Iată cum se câștigă, prin muncă, prin sacrificiu, dreptul asupra unui pământ.

Ce s'a făcut la noi ? Am fi nedrepți să spunem: nimic. Dar cât de departe e acest modest *ceva*, de aceea ce trebuia să se facă. Afară de un singur om, a cărui superioară deși izolată activitate a produs roade bogate în Ardeal, cine s'a mai interesat de această subjugată provincie sau de alta? Care boier român a renunțat la plăcerile Nisei și ale Parisului pentru o ședere mai lungă la Sibiu sau la Cluj? Care a fost curios să cunoască la fața locului, în amănunțimi, nu la vreun congres cu banchete, viața și organizația noastră de peste munți?

Ni s'au închis cinci sute de școli în timp de cinci-șase ani, care stat sau particular s'a interesat de redeschiderea lor? Cineva în Ardeal a arătat cu calculi exacți că cu o ridicolă sumă de 200.000 de coroane, școalele primare românești de acolo ar putea fi mântuite. Adică cu a treimiia parte din bugetul țării românești. De sigur: numai pentru automobilele autorităților s'a cheltuit pe fiecare an mai mult decât atât în România. Dacă ministrii, primarii și prefecții ar fi renunțat să umble cu automobilul oficial, școalele unei provincii românești de trei milioane de oameni ar fi putut să fie salvate !

* * *

Cititorii noștri să nu ne iă în nume de rău această izbucnire. Nu acuzăm aici pe nimeni personal și mai puțin pe cârmuitorii de azi ai țării. Ei formează poate primul guvern român care, în sfârșit, are intențiunea de a rezolvi în mod definitiv și radical chestiunea națională a Transilvaniei. Acestor oameni nu li se cuvine decât recunoștință și respect. Dar câte păcate nu are trecutul și nu le vedem oare continuându-se și azi nu în sânul guvernului, dar în sânul *societății*: serbări, lux, bătaii de flori, alergări de cai. Ele constituie o grozavă lipsă de pietate față de suferințele acelor ce mor de gloanțe pe câmpiile Galiției sau mor de foame în satele pustii ale Ardealului.

Lor le strigăm, ca sclavul lui Xerxe:

— În mijlocul florilor și râsetelor de veselie, gândiți-vă la lacrimile Ardealului !

Gh. Pădure.

UN GLAS DE DINCOLO

Ne dăm seama de jertfele, ce le cere întregirea neamului și oricât de mult am aprecia păstrarea valorilor și adăpostirea propriilor noastre existențe individuale—nu ne putem împacă sufltește cu cuceriri în bază de calcule prea mult diplomatice. Ne-ar fi oarecum rușine să se înfăptuiască întregirea neamului prin împrejurări externe și nu prin noi înșine. Suntem dispuși să credem că anume împrejurări, anume situații diplomatice, ale căror fase ar fi o nenorocire națională să le cunoască toți nerăbdătorii și toți calculatorii—au împiedicat intrarea până azi în acțiunea înfăptuitoare a idealului nostru național.

Nu găsim însă că o durare a actualei stări de lucruri ar fi în folosul *moralului*, ce trebuie să sălășluiască și să fie întărit la baza aspirațiilor noastre. Lasă că noi credem că astăzi se discută chestiunea întregirii neamului pe temeuri cel puțin curioase.

Se vorbește de *salvarea și de cucerirea Ardealului* și a celorlalte ținuturi românești, când în realitate chestiunea întregirii nu e cu nimic mai de puțină importanță pentru *statul* român decât pentru românii subjugați, și asta din simplul motiv că întregirea e chestiunea *neamului românesc* și nu a statului român.

Repartizarea jertfelor momentane să nu încurce judecata clară. Admis acest punct de vedere—după noi singurul corect—intrarea sau neintrarea în acțiune a statului român nu mai poate fi hotărâtă numai de necesitățile statului român; ea trebuie să fie determinată de necesitățile și aspirațiile *întregului neam românesc*.

Să nu se scape din vedere, că în vremea ce luptele din partidul conservator oferă spectacolul disgustător în aceste vremi ale bătăilor de stradă și în vremea ce repețitele „bătăi de flori“ dela Șosea ne revoltă sufletul — frații noștri din Bucovina și din Ardeal, factori mai mult ori mai puțin titrați dar în orice caz folositori neamului—mor pe câmpurile de războiu din Flandra și din Galiția, iar cei de acasă, și de dincolo și d'aici slăbesc pe zi ce merge, în urma nesiguranței și a trebuințelor, ce nu le pot satisface.

Ca mâine România e amenințată în lipsa de normală

pulzație economică să simtă războiul la fel cu populația statelor ce se războiesc de aproape un an.

Azi și ieri și alaltăeri frații noștri din Ardeal și Bucovina își cheltuiesc toate forțele pentru codrul de pâine și în sufețele lor tot mai puternic se înfiripează desnădejdea și neîncrederea în puterea practică a dragostii de neam.

Și neajunsurile din Statul român și perderile și sforțările din Ardeal—slăbesc neamul întreg, pe care dorim să-l vedem în o Românie mare.

Așa fiind nu ne putem împacă cu o Românie mare făcută ori măcar încercată târziu, când și aici și dincolo vom avea numai istoviși și numai desrădăcinași.

Da, e nevoie de cumișenie în diplomație, ne bucurăm de păstrarea prestigiului statului român—dar n'o să ne poată convinge nimic, că *după toate câte s'au întâmplat*—s'ar putea admite ca intrarea ori amânarea intrării în acțiune ar mai fi chestiunea unei grupări de politicieni ori chiar numai a statului român.

Acțiunea României e azi chestiunea neamului întreg și în temeiul dragostii față de neamul românesc, așteptăm și vă rugăm să îngăduiți vitezei armate române să *între în acțiune fără amânare*.

Asta o dorim în numele demnității statului român și în temeiul dragostii față de neam, care nu mai permite durarea obrazniciilor străinilor și inconștienței celor răi și vânduți d'aici...

Y. C. O.

CÂNTEC POPULAR

Mândriță, dragă mândriță,
 Nu mai ieși la portiță,
 Uită-te spre miază-noapte
 C'acolo-i crâncenă moarte.
 Pier voinicii mii și sute
 De șrapnele nevăzute,
 Par'că ceru-i înfocat
 De jale și de bănat
 După morții ce-or picat.

UNU CU „DISTINCȚIE“

Citesc în gazete că, printre mulți alții din neamul lui, a fost decorat și Savu Ion din Stupinile Brașovului cu Crucea de argint pentru purtarea-i vitejească în fața dușmanului. Nimic extraordinar. Azi o cruce pe pieptul tânăr al viteazului, mâine o cruce la capul lui și al tovarășilor lui cari au luptat cu eroism supraomenesc sub vraja minciunei bine ticluite că, alături de ei, la aripa stângă, luptă și „curcanii“ împotriva aceluiaș dușman.

Căci un lucru trebuie să se știe: Dacă regimentele românești au luptat cu atâta uimitor dispreț de moarte împotriva Rușilor, aceasta au făcut-o în credința că luptă *în primul rând pentru România*. Au luptat ca să răzbune învazia, despre care șefii lor le spuneau că au făcut-o în Moldova. Au luptat, ca să sfărâme rândurile rusești și să se întâlnească cu frații lor Români, despre cari li se spunea că, alungând pe Ruși, vin înspre dânșii. Steagul românesc, care le era îngăduit să-l poarte, făcea ca această minciună să afle crezământ în sufletele curate ale sârmanilor nenorociți. Poate că și azi acciaș minciună îi duce vijelioși pe câmpul blestemat al Galiției, care a răsărit în doinele noastre ca un calvar într'o nouă evanghelie a pătimirei.

Crucea primită de Savu Ion mi-a adus aminte de o scenă, pe care n'o voi uita niciodată. Citeam pe coridorul prefecturei din Brașov lista primilor căzuți, listă care începea cu dulcele nume de Abrudean Ion. În jurul meu, căci era într'o Vineri, se grămădiseră o mulțime de femei și bătrâni, interesându-se de ai lor. Și ochii li se luminau ca de un semn ceresc, văzând că nu sunt printre cei căzuți. Terminasem de citit lista și discutam cu un ofițer procedeu revoltător de a se trimite înaintea Rușilor regimente din Ardeal, obosite de drum, când ar fi fost foarte firesc să se facă accasta cu regimentele austriace aflătoare în Galiția.

Pe când ofițerul clătină din cap, neputând să răspundă, se îndreptă spre noi o bătrână înaltă, slabă, aprinsă la față de căldură și osteneală, cu desagii pestriți pe umăr, cu colțurile năframei negre date peste cap. Și, cum înainta, sfioasă, rugătoare, buzele îi tremurau, și în ochii îmbrobo-

diți de lacrimi aveà ceva din oțelul, care avea să-l înfrunte și să-l semene, acolo departe, pe pământ străin, copilul ei drag. Singurul ei copil și singurul sprijin al unei bătrânețe obidite. Iși făcea loc prin mulțimea înghesuită, să pătrundă până la masa cu lista vestiloare de jale.

— Ia vezi, domnule, Savu Ion nu e acolo?

N'apucă să rostească bine vorbele, și gardianul, care ieșise dintr'un birou învecinat, o luă de subsuori și o îmbrânci'n peretele din față, c'onjurătură caracteristică acestor brutale sentinele ale maghiarismului.

— Nu'mpinge, domnule, vreau să văd de copilul meu, de Savu Ion, c'a plecat acu două săptămâni la bătaie... Savu Ion, să văd nu-i pe listă. E al meu, e copilul meu...

Drept orice răspuns, gardianul îmbrânci pe scări pe bătrână cu aceste cuvinte:

— *Dake murit, du-che, face altu... Azt a magas uristenét az oláhna!*

A trebuit să interviev ofițerul în chip drastic, ca să potolească pe reprezentantul autorității și să poată arăta bătrânei lista, să vadă că Savu Ion al ei nu era printre cei căzuți.

Și în timp ce mama lui bătrână și cu focul durerei în suflet era îmbrâncită și batjocorită de civilizatul vlăstar al elementului alcătuitor de stat, acolo departe, pe câmpul de sânge și lacrimi al Galiției, Savu Ion era purtat în ploaia de gloanțe a dușmanului, mințit că chiar de ar muri, statul unguresc se va îngriji de bătrânețele măicuței lui iubite, mințit că, străbătând rândurile Rușilor, se va întâlni cu frații lui Curcani și vor întinde acolo pe pământ strein hora strămoșească.

Acum citesc că el a fost decorat. Probabil; dat fiind acest fapt, autoritățile militare vor fi întins și o brumă de ajutor bătrânei lui mame. Dar cine-i va alina durerea ce i-a săngerat inima, când bruta dela prefectura din Brașov a îmbrâncit-o, zicându-i:

— Dake murit, du-che, face altu?

Cine-i va șterge ei acea insultă, cine îi va alina ei acea usturătoare rană? Mă întreb acum, când citesc că fiul ei a fost decorat pentru vitejie.

I. U. Soricu.

CÂNTECE POPULARE DIN RĂZBOIU

Pe dealul Feleacului
Iese umbra Iancului
Și jelește și se plânge
Că Ardealu-i plin de sânge
Și nu-i sânge păgânesc,
Dar e sânge românesc
De feciori nevinovați
Drept în inimă mpușcați.
Pela Blaj, peste morminte
Iese umbra lui Axinte
Și suspină năbușit,
Că Ardealu-i tot cernit.
Nu-i cernit de moiri grei,
Ci de lacrimi de femei
Și de lacrimi de măicuțe
Și de jale de drăguțe.
Ca nverzit frunza pe fagi
Și n'au mai venit cei dragi,

Că de vii ni i-a'ngropat
Inmăltatul împărat,
Răsplăti-i-ar Dumnezeu
Numai după gândul meu...

*

Murăș, Murăș apă lină
Mor feciorii fără vină,
Nu de glonț dela dușmani,
Ci de glonț de căpitani,
Și de tisturi ungurești
Și de căpitani nemțești.
Curge Murășul în jos,
Ni s'a dus ce-a fost frumos,
Ni s'a dus ce ne-a fost drag,
L-a ucis neamțul subt steag.
L-a ucis, mânca-l-ar focul
Cum ne-a mâncat el norocul...

ITALIENII ȘI ARDEALUL

Simpatiile poporului italian pentru România sunt cunoscute. Cu atât mai puțin se știe însă, că aceste simpatii nu s'au oprit la granițele nedrepte ale Regatului, ci s'au resfrânt, din belșug, și asupra Românilor din Ardeal.

Pe timpul Memorandului, cauză Românilor de dincolo nicăieri n'a trezit un interes mai viu, ca în Italia. Sufărințele noastre nicăieri n'au fost mai adânc înțelese. Intreaga presă italiană s'a ridicat atunci într'un singur glas de protestare împotriva asupririi ungurești, arăfind totodată și dreptatea luptelor noastre. Studenții dela Universitățile italiene au ținut întruniri din cari ni n'au trimis cele mai calde cuvinte de îmbărbătare și mângâiere. În Camera din Roma s'a prezentat o moțiune de solidarizare cu poporul românesc din Ungaria, iscălită de toate portidele din

opoziție,—ca o înaltă dovadă de pretenia pe care o nutria, pentru noi, Italia întreagă, desinteresată și nobilă.

Să nu se crează însă, că aceste manifestații spontane de simpatie au fost cazuri izolate. Poporul italian ne-a dovedit, statornic, aceleași sentimente, dela începutul luptelor noastre naționale și ele nu s'au desmințit niciodată. Lăsăm să urmeze aici un document necunoscut, prin care se arată, în toată curățenia lui, acel cald sentiment de frăție, care ni s'a împărtășit de către Italieni, încă din vremuri îndepărtate.

Anume, la 1867 înflăcăratul naționalist Ilie Măcelariu, mai târziu președinte al partidului național român din Ungaria, rostiă, în dieta din Pesta, o cuvântare în limba românească, prin care se cerea autonomia Transilvaniei. Indrăzneala lui Măcelariu a stârnit o furtună de protestare printre deputații Unguri, și cuvântarea lui—prima și ultima cuvântare care a răsunat în limba românească de la tribuna Camerei ungare—a fost suprimată cu forța, înainte de a putea fi rostită întreagă. Din acest prilej, marele filo-român Vegezii Ruscalla, deputat în camera italiană, împreună cu alți 35 de deputați italieni, i-au adresat lui Ilie Măcelariu această scrisoare, pe care o reproducem întocmai, după traducerea în care ni s'a păstrat:

Torino, 12 Aprilie, 1867.

D-lui Elia Macelariu, român transilvan,
deputat în Dieta dela Pesta.

Inimoasa apărare ce ai făcut la dieta Ungariei drepturilor Românilor dependenți de coroana Austriei, spre a se bucura de autonomia lor națională; a escitat admirarea liberalilor italieni, cari văd în d-ta un adevărat fiu al Romei, un demn frate al locuitorilor din Istria și Trenta, cari și ei vor a se bucura de naționalitatea lor.

La poalele Carpaților, ca și la poalele Alpilor retici și norici, cauza este aceeași: Sfânta cauză a naționalității. În momentul când Germania se constituie, când Italia voiește a se completa, nobilele d-tale cuvinte dobândesc un răsunet în toate inimile.

Italia, care este mama patriei a Românilor, Italia tre-

sare de bucurie, cugetând, că se apropie ziua când dogma naționalității va fi baza adevăratului drept al ginților, în loc de principiul dinastic,—și noi subsemnații, în numele mai multora din compatrioții noștri, îți prezentăm, d-le, felicitările noastre, că ai susținut drepturile unei națiuni surori contra călcărilor altei națiuni, care n'a învățat nimic din nefericirile ce a îndurat, și a rămas oarbă în fața spiritului etnic ce să desvoltă, să propagă și nu poate decât a triumfa într'un timp ce nu va fi prea lung.

Onoare, de una sută, de una mie de ori onoare fie! Liberalii italieni te admiră și te salută!

Vegezzi Ruscalla și alte 35 semnături.

Citind aceste rânduri, ne amintim de cuvintele ironice cari au răsunit după demisiunea guvernului Salandra, prin aproape toate ziarele noastre, la adresa acestui neam de—Machiavelli, cari se pregăteau „să ne trădeze“, și cari după câteva zile aveau să se avânte totuși într'un războiu din cele mai drepte, împotriva opresorilor tuturor neamurilor. Machiavelli, ei? Și mai ales, noi să le aruncăm această insultă? Frumoasă răsplată pentru o prietenie sinceră și statornică, pentru sprijinul desinteresat, pe care ni-l'au dat totdeauna, cu sfatul și cu fapta, și pentru exemplul de solidaritate națională, de hotărâre și de jertfă, pe care ni-l oferă acum, și pe care noi nu știm să-l urmăm...

Cronicar.

UN ARDELEAN DESPRE CHESTIUNEA TĂRĂNEASCĂ DIN ROMÂNIA

Vizitatorii ardeleni ai expoziției naționale din anul 1906 au dus cu ei, pe lângă atâtea impresii neuitate de înălțare și nădejde, și o amintire dureroasă. Pretutindeni ei s'au întrebat: unde-i țărănul român? Cu ochiul lor, deprins a cerceta și aceea ce e supt suprafața strălucitoare a lucrurilor, ei au văzut că țărănul român lipsește de la marea sărbătoare națională și că sufletul lui e departe de a participa la bucuria târgoveților. De atunci noi ardelenii am păstrat în fundul sufletului nostru o perpetuă grijă și îndoială: suferința țărănului din Regat.

Dir această stare sufletească a ieșit și cartea unui ardelean despre chestiunea țărănească: „Problemele noastre social-agrară“ de *Mihai Șerban*. Cartea aceasta, destinată mi-se pare ca să fie o teză de doctorat, a luat în realitate caracterul unei lucrări științifice, foarte

serioasă, metodică și pătrunzătoare despre marea problemă vitală a neamului întreg. Analiza profundă, ordonată, și clară se împerechează într'însa în mod fericit cu sinteza largă și cuprinzătoare. Se cercetează amănunțit distribuția proprietății rurale. Amintim din acest capitol cifrele cari ar trebui să facă parte din capitalul de cunoștinți al fiecărui intelectual: 95.55% din proprietari stăpânesc 40.20%, 0.43% stăpânesc 48.69% din suprafața solului rural. Intre aceste două extreme atât de monstruoase se află strivită și anemică proprietatea mijlocie (10—100 ha.) cu 3.96% din proprietari cu 11.02 din totalitatea suprafeței.

Cu toate acestea d. Șerban nu săvârșește greșeala de a reduce chestiunea țărănească la o simplă chestiune de proprietate. Acesta e poate meritul principal al lucrării sale. Deși partizan al exproprierii, dânsul arată că, numai prin ea, chestiunea agrară ar fi departe de a fi rezolvită. D-sa analizează cusurile modului de exploatare de azi a pământului, atât de muncit și la marea proprietate, arată lipsa de capital, material și moral, lipsa de vite, dependența și lipsa de educațiune socială și economică a țăranului și a țărinei, enorma pierdere de timp neexploatat a puterilor de muncă, neglijarea industriei casnice ca un însemnat izvor de câștig pentru țăran etc. Întâlnim adesea cifre de o izbitoare nouătate pentru profani. Economia rurală a țării pierde de pildă pe fiecare an o valoare de o sută cincizeci de milioane de lei din cauza neîntrebuințării gunoierului, și alte două sute de milioane prin prea marea evaporare a umezelei pământului și strecurarea apelor meteorice în subsol, alte șazeci de milioane de lei reprezintă valoarea nutrețului neutilizat. Deci total o pierdere de 400.000.000 de lei!

Nu putem să războim în mod amănunțit asupra închierilor d-lui Șerban. Relevăm—însă—una din ele mai ales. Intre „reforme agrare” ce cu drept cuvânt propune d-sa e și aceea, în aparență pur politică, a *sufragiului universal, egal și secret*.

Fără de multele rele de ordin social și moral reforma moravurilor și reforma politică vor fi, și după noi, poate începutul cel mai serios pentru dezlegarea chestiunii țărănești.

Indrăzneala și francheța cu care d. Șerban abordează și aceasta lature a chestiunii, fără a cădea în exagerările socialiste ale d-lui Gherca, sunt cea mai bună dovadă de bunul simț cumpătat și totuși curajos al acestui ardelean care aduce o foarte prețioasă contribuție la cunoașterea și dezlegarea chestiunii țărănești din România. Dacă, în războiul ce va veni cu siguranță, țăranul român va dezrobi naționalicește pe românii din Ardeal, aceștia intrați în Marea Românie vor avea, la rândul lor, datoria să dezrobească, economicște și politicește pe liberatorii lor. Va fi cea mai frumoasă și firească luptă de recunoștință. Cartea d-lui Șerban pare a fi începutul acestei mari opere care trebuie întâi studiată și chibzuită înainte de a fi legiferată și realizată.

PATRIOTISM ȘI NEGUSTORIE

Reproducem dintr'un ziar unguresc din Budapesta următoarele rânduri publicate la 17 Maiu, cu prilejul celui de al doilea împrumut de războiu al Ungariei. Cele ce se spun în acest articol sunt numai o parte a marilor decepții pe cari le-a avut Ungaria cu cetățenii săi *streini*, pe cari i-a primit și îmbrățișat cu atâta căldură. Elementul strein, venit în țară numai ca să se îmbogățească, care și-a cerut încetățenirea și și-a magherizat numele nu din dragoste pentru țara sa adoptivă, ci din speculă, ca să-și netezească calea îmbogățirii—acum când se cer jertfe, acum când se face apel la dragostea de țară, rămâne deoparte și-și urmează înainte meseria de a speculă...

Iată ce spune ziarul unguresc despre acești „patrioți“ unguri: „Dela izbucnirea războiului încoace, observăm cu multă durere fenomenul trist că anumiți oameni cari în acest războiu nu riscă nimic, ci dimpotrivă câștigă sute de mii și chiar milioane, sau nu-și fac datoria față de țară, sau nu și-o fac în măsura în care am avea dreptul să așteptăm să și-o facă. S'a constatat și la locurile competente se ține seama cine sunt ceice s'au sustras și mai încearcă să se sustragă dela împlinirea datoriilor lor. Se știu și cu numele cei cari au furnizat armatelor cereale, articole de consum și industriale și alte multe articole, au câștigat bani grei, s'au îmbogățit, iar când statul le cere împrumut, tac și nu se prezintă.

Aceștia sunt oameni cari sub pretextul că sunt furnizori ai armatelor au obținut scutirea dela serviciul militar și a copiilor lor și astfel nu numai că nu aduc nici cea mai mică jertfă de sânge, dar nici materialicește nu sprijinesc națiunea în marile ei lupte sfinte. Se știu bine numele acestor oameni și va sosi odată ziua ca să se încheie socotelile și cu ei. După războiu vor fi întrebați și acești oameni egoiști unde au fost când națiunea le-a cerut sprijinul bănesc și disprețul răsbunător al societății și al națiunii îi va scoate pentru totdeauna din orice societate cinstită“.

Și e vorba de țara lor, numai a lor...

I. G.

CRONICI

Politică.

Pro Italia. Comunitatea nu numai de origine, ci și de interese politice și economice, care există între Italia și România s'a manifestat în mod grandios Dumineca trecută, când aproape 50.000 de Români, reprezentanți ai tuturor păturilor sociale, au exprimat reprezentantului din București al Regatului Italiei simpatiile poporului românesc *de pretutindeni*.

Războiul Italiei este un războiu pe care îl aplaudăm din suflet, așteptând ziua, sperăm apropiată, ca să-l putem secunda și cu armele noastre.

On s'amuse. Străzile capitalei noastre au devenit de câțva timp de un interes cu totul captivant.

În fața unui club stau chipuri neobișnuite pentru calea Victoriei în așteptarea apariției victorioase sau învinse căreia să i se poată striga „*ura*” sau „*ho*”. În fața unei săli de întrunire s'au concentrat forțele de rezervă. Huiduieli, chiuituri, amenințări, revolve, injurături, urale, tocmai ca la cuibul cu Barză. Și încă nu a fost decretată mobilizarea generală. E numai un „congres”. În sală e nu numai tot așa ca afară, ci injurăturile sunt și mai violente. Lupta s'a purtat mai multe ceasuri, cu succese parțiale de ambele părți, însă fără un succes definitiv.

Ce și cine îi scoate pe arenă pe muritorii aceștia atât de scumpi vederii noastre zilnice? Lupta pentru Domnie și intriga pentru stăpânire pe lângă Domnie s'au terminat de mult, însă sângele strămoșilor secolului al XVIII-lea nu le dă pace. El a născocit în viața constituțională pe Șeful de partid. Pe regele fără coroană și cu tron în sala clubului. Și atunci lupta a fost și ea strămutată în partid: răsturnarea și ridicarea în tron e prima și aprinsa preocupare chiar atunci când toți așteptăm o zi, care trebuie să fie pentru toți *ziua cea mare de mâine*. Ce amintiri de Bizanț și de Fanar întunecă mințile în momentele acestea?

În altă zi. Cine cântă *la arme* în mijlocul unei frivolități revoltătoare în aceste timpuri? Nu se poate crede și totuși durerea noastră trebuie s'o afle: Studenții din București, în anul 1915, luna Mai, atunci când zeci de mii de oameni cad luptându-se, toți în crezul onoarei patriei lor, atunci când mii de Români cad în lupte în speranța unui alt răsărit, studenții universității din București au avut *Bătaie de flori*. Nici un scop nu poate ierta asemenea manifestări, căci alte mijloace se pot găsi totdeauna.

Și acum o întrebare: Unde e urma și rezultatul muncii reale pentru o pregătire de războiu, a studenților și studentelor noastre. Nu vorbele ci faptele.

Przemysl. Ruinele celei mai puternice cetăți a Austro-Ungariei, impresurate de Ruși, despresurată de Austro-Ungari, pe urmă din nou impresurată și cucerite de Ruși,—azi au ajuns iarăși în stăpânirea armatelor austro-ungare.

Războiul mondial a adus multe surprinderi chiar și pentru cece erau socotiți între cei mai buni „cunoscători“ ai popoarelor și țărilor din Europa și a puterii lor militare. Intre aceste surprinderi, cu siguranță nu cea mai mică a fost demoralizarea armatelor austro-ungare îndată după primele ciocniri cu armatele rusești și, a doua surprindere forța militară a Rusiei.

Seria surprinderilor nu s'a sfârșit însă. Iată, azi îi vedem pe Ruși, cari în câteva luni, după lungi și grele lupte ajunseseră, victorioși, până aproape de Cracovia și până pe piscurile Carpaților galițieni,—strâmtorați până dincolo de San, bătuți la *Przemysl* și respinși până pe frontul pe care îl ocupau în primele zile ale lui Septembrie.

În *Przemysl* au intrat, însă, ca cele dintâi trupe—trupele cari au cucerit forturile, unul după celălalt, au intrat *Bavarezii* și numai după ei *Austro-Ungarii* puși însă și ei sub comanda unui general german.

Respingerea Rușilor și recucerirea ruinelor dela *Przemysl* de către trupe *germane* sunt două momente foarte semnificative. Ele ne spun că *Austro-Ungaria* este o țară în deplină disoluție fără drepturi la o existență mai departe; că *Rusia*, cu toate milioanele ei nenumărate de oameni, nu este o primejdie azi și încă multă vreme și ne spune înainte de toate, că azi numai o singură primejdie există: *primejdia militarismului german*.

Impotriva lui trebuie să se alieze toți cece doresc pacea și progresul național, împotriva lui trebuie să intre în acțiune și statele cari azi mai stau neutre. Nu ca să asigure victoria dușmanilor Germaniei, căci această victorie este asigurată cu toate succesele austro-germane din Galiția, ci să contribuie la scurtarea celui mai sângeros și mai brutal războiu ce-a fost cândva și să rescumpere, prin jertfe proprii, teritoriile de a căror soartă depinde și soarta viitoare a statului român.

Cei din urmă vor fi cei dintâi... Marele poet și romancier al Italiei, *D'Anunzio* s'a înșirat cel dintâi între marea mulțime a patrioților italieni cari au simțit că a sosit pentru țara lor ora să aducă suprema jertfă. În articole și discursuri, *D'Anunzio* a căutat să convingă și pe cei șovăitori că înfăptuirea unui ideal nu se poate obține prin tratate, ci numai prin jertfe. Și a reușit. Ovațiile furtunoase cari i s'au făcut la intrarea sa în parlament, la 7 Maiu, onorurile de cari s'a împărțit la inaugurarea monumentului celor 1000 dela Quarto au dovedit că *poetul* a simțit mai bine ce se petrece în suflete decât au putut să simtă politicianii plini de calcule și diplomațenie. Dar

poetul a presimțit și ceea ce se va întâmpla în sufletele celor cari înainte de declararea de războiu făceau toate sforțările ca să împiedice abandonarea neutralității.

La Quarto, *D'Anunzio* își încheia, la 22 Aprilie, discursul cu profeticele cuvinte: „Fericiți ceice, strigând eri împotriva evenimentului, vor primi în tăcere suprema necesitate și nu vor mai voi să fie cei din urmă, ci cei dintâi...”

Azi, telegramele din Roma ne anunță că *Giolitti*, cel mai mare adversar al intervenției, părăsind, după votul Camerei italiene, Roma, a zis unui amic al său: „Păcat că nu mai sunt de 40 de ani. Aș lua și eu pușca!”

D'Anunzio a avut dreptate. Azi Italia întregă cere acelaș lucru: întregirea sa națională.

Mișcarea culturală.

Un poet fără noroc. N'a avut noroc simpaticul poet al cântecului „La Arme” nici după moarte. Au trecut aproape doi ani de când, în preajma mobilizării din 1913, și-a închis ochii pentru vecie,—și apelul adresat miilor de cititori ai ziarelor și revistelor să contribuie la adunarea unui fond pentru ridicarea unui monument în memoria lui n'a putut să scoată din pungile cititorilor nici 10.000 de lei.

Acum de curând s'au organizat în Parcul Carol o serie de serbări pentru a spori cu venitul lor fondul. În prima Duminică vremea rea a împiedicat ținerea serbărilor, și până în Duminică următoare publicul și-a uitat de serbări, cum și-a uitat și de *Iosif*,—și serbările de 3 zile au dat un rezaltat de 1152 de lei...

Nici măcar atâta cât costă o neînsemnată parte a florilor risipite la bătăile cu flori...

Tinerimea română. Concursurile și premiile dela Tinerimea română sunt una din rarele contribuții ale societății noastre pentru emularea și sprijinirea învățământului nostru. În țara noastră unde numai Statul trebuie să aibă grijă de toate, Tinerimea română face un act de mare valoare morală și educativă, urmărită statornic ani mulți.

* * *

Din cauze tehnice No. 9 și 10 au apărut cu oarecare întârziere, Reușind să înlăturăm toate piedicile, asigurăm pe cititorii revistei noastre, că pe viitor vom apărea la timp, și într'o formă mai potrivită cu intențiile noastre și cu așteptările cititorilor.

CASA FONDATĂ ÎN 1866

FURNIZORUL CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII DE PĂDURI DE STEJAR ȘI BRAD

MARE DEPOZIT DE CHERESTEA ȘI FIERĂRIE

ȘI PRIMA FABRICA ROMÂNEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BĂRBULESCU

(PLOEȘTI)

CENTRALA :
CALEA CÂMPINEI No. 64

FABRICA :
CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA : VIA STELLA, VALEA-CĂLUGĂREASCĂ

RAION SPECIAL PENTRU MOBILE ȘI TÂMLĂRIE ÎN ORICE STIL ȘI DE COMANDĂ

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gh. Gheorghiu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELĂRIE

FABRICA DE TĂBĂCĂRIE

ȘI EXPLOATARI DE PADURI

LEMNE DE FOC ȘI DE CONSTRUCȚIE

BIBLIOGRAFIE

<i>Iorga</i> , Istoria comerțului românesc I	Lei 3.50
„ O luptă literară vol. I	„ 3.—
„ Intrunirea Ligei culturale dela 15 Februarie 1915	„ 30
„ Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor	„ 50
„ Conspirații și scandaluri bisericesti	„ 25
„ Ce este un monument istoric	„ 25
<i>Baden-Powell</i> , Cercetașii	„ 3.—
<i>Scântete</i> , Legea pentru avutul Străinilor	„ 1.—
<i>Dr. I. Mihalovici</i> , Plăgile prin arme de foc de război ale Craniului	„ 1.50
<i>F. Sion</i> , Dăspre Bancrute și Faliment	„ 1.50
<i>Maior V. A. Bacaloglu</i> , Scipiri patriotice	„ 1.20
<i>G. T. M.-Varone</i> , Existența, Munca, Plictiseala și Minciuna.	„ 1.—
<i>I. Pârnu</i> , După moartea lui Manase piesă în 3 acte	„ 1.50
<i>E. Slușanschi</i> , Bucovina în zilele Rușilor	„ 1.—
<i>I. Vasilescu</i> , Recensământul și modificările impunerilor în legea pentru constatarea contribuțiunilor directe	„ 1.50
<i>P. C. Godescu</i> , Furii pustiesc ogorul	„ 40
<i>Z. Bârsan</i> , Ca mâine va bate ceasul	„ 50
<i>V. V. Haneș</i> , Francezii și Români	„ 75
<i>Rădulescu</i> , Lucrări asupra unei organizări a comerțului de cereale	„ 40
<i>Rădulescu</i> , Asigurările agricole mutuale	„ 50
<i>Dr. Aurel Morariu</i> , Bucovina 1774—1914	„ 1.50
<i>Maiorul C. Săvescu și Maiorul I. Manolescu 1914—1915</i> , Răz- boiul cel mare	„ 6.80
<i>Mircea Alexiu</i> , Din împărăția durerii	„ 30
<i>Dr. Urechia</i> , Factor răspunzător, decorat, mica publicitate.	„ 50
<i>Demetrescu</i> , Spre ziua cea mare	„ 1.—
<i>Const. Gulescu</i> , Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826.	„ 2.—
<i>Al. F. Stanciovici</i> , Harta Etnografică a țărilor locuite de români	„ 2.—
<i>D. Stoescu</i> , Legea asupra drepturile proprietarilor	„ 4.—
<i>G. Montignac</i> , Kaiserul? piesă într'un act	„ 6.—
<i>I. Vasilescu</i> , Contravențiunile fiscale	„ 2.—
<i>Dr. V. Grünfeld</i> , Căutarea sănătății	„ 1.50
<i>I. Radu</i> , Conflagrațiunea Europeană și dreptul internațio- nal public	„ 1.50
<i>G. T. Ionescu</i> , Buletinul legilor și regulamentelor 1913—1914.	„ 5.—
<i>I. C. Cantemir</i> , Prințul de Bismarck 1815—1898	„ 6.—
<i>Gorovei</i> , Șezătoarea vol. XIV	„ 3.—
Toate aceste cărți și publicațiuni se găsesc de vânzare la Librăria	
A. A. Stănculescu Bd. Elisabeta No. 5 (Eforie).	